

Kakovost odloča

Dandanes vse toži, da kmet nima kje dobiti denarja. Še tisto, kar pridelava in ima naprodaj, mora dati po slepi ceni, ali pa sploh prodati ne more. To gotovo prav mnogo pripomore k splošni krizi, ki bolj in bolj pritiska na našega preprostega kmetijskega pridelovalca. Ta pojav pa ni morda samo trenuten, ampak vse kaže, da se bodo razmere glede tega še poslabšale. Nikake nade ni, da bi se kar samo od sebe obrnilo na bolje, brez smotrnega sodelovanja pridelovalca samega. Izkazalo se je namreč, in o tem se vsak dan lahko prepričamo, da se prvovrstna kakovost — dobra kvaliteta, bodisi od kakršnegakoli pridelka vendarle še proda in sicer tudi razmeroma po primerni ceni. Zaostaja le roba slabe notranje vrednosti, neprikupljive zunanosti, brez vabljuje posebnosti in brez vsake značilnosti.

Le pogledjmo katerikoli pridelek, pa se bomo prepričali, da je res tako. V vinogradništvu je danes menda najhujša kriza, ker se vino ne da prodati. Zakaj pa ne? Mnogo je krivo to, ker mu manjka v splošnosti neke, dandanes potrebne kakovosti in značilnosti, ker je v vsakem kraju, da celo v vsakem hramu in v vsakem sodu drugačno. Vidimo in slišimo pa, da ga ta ali oni vinogradnik, ki ima vinograd v dobri legi, v znani gorici, in ki pravilno kletari ter pripravi pridelek v značilni barvi in z vsemi drugimi dobrimi lastnostmi, tudi še sedaj dovolj dobro proda. Ko bi bilo takega vina več, bi se ga tudi več prodalo in več popilo po gostilnah namesto tujega. Za tako prvovrstno, značilno robi bi se sčasoma brez dvoma dobil tudi stalen trg v inozemstvu.

Kar velja za vinski pridelek, ve-

lja prav tako za sadje, za hmelj, za krompir in seveda tudi za živino.

Kakor povsod po svetu, tako mora tudi pri nas veljati v naprednem kmetijstvu važno načelo, da treba neprestano stremeti za izboljšanjem njem kakovosti vsakega pridelka. Če je to stremljenje v naprednem kmetijstvu že v splošnem neogibno potrebno, koliko bolj potrebno je šele pri vseh tistih pridelkih, ki jih pridelujemo z namenom, da jih bomo prodali!

Prav posebno moramo uvaževati to načelo pri sadjarstvu. Ogromna večina sadnega pridelka se prideluje za prodajo in sicer za inozemski trg. Samo ob sebi je umevno, da se bo tem lažje in tem boljše prodajala, čim boljša bo kakovost in čim bolj enotna bo roba v posameznih pokrajinah. Ob splošno slabi sadni letini se sicer kolikor toliko vse lahko proda. Drugače pa je položaj, kadar je splošna dobra sadna letina po vsej Evropi. Skoro bo tako kakor z vinom. Lepo in dobro sadje, ki bo tudi pravilno spravljeno in na zunaj po zahtevah svetovne sadne trgovine prikupljivo opremljeno, se bo vedno razmeroma lahko in dobro prodalo, najsibo letina kakoršnakoli. To je gotovo! Prav tako je pa tudi gotovo, da se slaba roba, kakoršne je žalibog še vedno največ, morebiti sploh ne bo mogla prodati, ali pa tako poceni, da se bo komaj izplačalo delo. Če kje, velja zlasti v sadjarstvu geslo: Ne velika množina povprečne ali celo slabe robe, ampak prvovrstna kakovost — tudi če je bolj pičila — bo rešila našega sadjarja. Zato pa smo vso zimo in vso pomlad opozarjali sadjarje, kako je ravnati, da si zagotove lep, čist, zdrav sadni pridelek. Kdor se je ravnal po teh opozorilih, bo na jesen

zadovoljen, kdor jih je zanemarjal, se bo kesal.

Sicer se da pa še sedaj marsikaj ukreniti, da se izboljša kakovost sadnega pridelka, oziroma da se obvaruje pridelek pred raznimi poškodbami. Vrtovi so pokošeni in ni nobene ovire, da bi ne mogli škropiti drevja — vsaj listega, ki obeta dobro letino — s primernimi škropivi, ki so bili že večkrat opisani po vseh strokovnih listih in tudi v »Gospodarju«. Trebež je začel odpadati. Skrben gospodar ga bo vestno pobiral in sežigal, ker ve, da s tem uniči mnogo zajedavcev, ki kvarijo kakovost pridelka. Sedaj je čas, da napravimo na debela pasti iz lesne volne ali slame, v katere lovimo posebno prvi zarod zavijača. Toda o tem prihodnjic. Za danes opozarjamo vse sadjarje, da vzamejo večkrat v roke knjižico »B o j s a d n i m š k o d l j i v c e m«, ki jo je lani izdala Dr. sv. Mohorja in da se čim bolj seznanjajo z raznimi sredstvi in načini zatiranja sadnih zajedavcev, kajti s tem bodo najbolj pospeševali dobro kakovost sadnega pridelka. H.

Stanje sadne letine začetkom junija

V Dravski banovini se obeta letos vobče srednje dobra do dobra sadna letina. Najbolje kažejo hruške, zlasti moštnice. Jabolka bodo obrodila dobro, ponekod prav dobro. Zlasti je pričakovati dobrega pridelka povsod, kjer jih lansko leto ni bilo nič, kakor po novomeškem, krškem in litijskem srezu. Dober pridelok se obeta deloma tudi po Gorenjskem in po južnem delu Stajerske. Slabejši je severni del. Slabo kažejo tudi po Beli krajini. Silno škodo je naredil na pridelku cvetožer.

Črešnje so obrodile bolj ali manj povsod. Češpeljin sliv bo pa v naši banovini letos prav malo. Nekaj malega obeta celjska okolica in severni del del mariborskega inšpektorata. Povsod so pritožbe, da

uničuje drevje kapar. Če pojde tako naprej, bo v nekaj letih konec češpljevega drevja.

Orehi kažejo v splošnem prav dobro, ker ni bilo spomladanske pozebe.

Grozdje obeta večinoma dober in prav dober pridelok.

Tudi južni predeli Jugoslavije obetajo dobro sadno letino. Bosna in Slavonija sta posebno bogati na črešnjah. Kjer ni kaparja, bodo tudi slive. Pridelok marelic, orehov, in tudi jabolk in hrušek bo razmeroma dober.

Inozemstvo: Nemčija poroča, da je bil izredno lep nastavek v cvetju, ki se je dobro oplodilo. Pojedine pokrajine pa vendar tožijo o veliki škodi po sadnih škodljivcih in drugih nadlogah. Zato najbrž ne bo povsod dobre letine. Švica poroča o obilnem nastavku zlasti glede jabolk in hrušek. Tirolska bo imela dober pridelok v hruškah, malo pa bo jabolk. Tako je tudi na Češkem. Večina drugih držav pričakuje obilen sadni pridelok. H.

Odbira plemenske živine

Prave živinoreje ne tvori število ampak kakovost živine. To pravilo si mora dobro zapomniti vsak živinorejec, pa ga tudi upoštevati, če hoče od te panoge imeti koristi. Koliko je to vredno, vidimo na današnjih sejmih, ko se dobra plemenska žival še vedno proda po kolikor toliko zadovoljivih cenah, medtem ko slabo živino ali nikdo ne pogleda, ali se pa sejmarji z nje norčujejo in ponujajo lastniku smešne cene.

Največjo vrednost imajo pa krave — dobre molznice. Z njimi ni treba niti iti na semenj, pa se dobi kupca in lepo ceno. Po dobrih molznicah je vedno povpraševanje, pa bo še vedno večje, kajti naše mlekarstvo je šele v začetku svojega razvoja. Uporaba mleka in mlečnih izdelkov stalno raste in še desetletja ne bo dosegla svo-

ječa vrhunca. Do tedaj si pa moramo vzrediti dovolj mlečnih krav, ki nam bodo zavžito krmo tudi poplačale. Ni vse eno, če imamo v hlevu deset dobrih ali deset slabih krav. Prve nam dajo hasek, druge pa zgubo, kajti velika razlika je, če nam povžita krma da dnevno 80 litrov mleka ali pa samo 40.

Naš kmet je večinoma tako pameten, da drži dobro molznico kolikor mogoče dolgo v svojem hlevu. So sicer tudi izjeme, ki se polakomnijo po denarju in dajo najboljše kar imajo od hiše. Toda taki niso živinorejci. V splošnem pa znajo živinorejci le premalo ceniti podedovalne lastnosti živine in prodajo mesarju najboljša teleta, medtem ko pustijo za rejo najslabša od najboljših krav. Načelo vsakega živinorejca mora biti, da ne da pod nož niti enega teleta dobrih molznih krav, četudi izgleda tupatam nekoliko slabše, pač pa proda mesarju vse kar je slabega pokoljenja, razen če si hoče vzrediti vole.

S stalno odbiro dobre plemenske živine, ki izvira od dobrih molznic in od lepih bikov, ki so tudi dobrega molznege pokolenja, bomo sčasoma prišli do take živine, ki nam bo dala ne samo hasek s svojo mlečnostjo, ampak čije zarod bomo tudi lahko spravili v denar kot drago plemensko živino. V tem pogledu pričakujemo posebno od ustanovljajočih se novih živinorejskih zadrug obilo koristi in uspehov.

Živinorejske in kontrolne zadruge delujejo v tem smislu, da odberejo v svojem okolišu najboljše krave ter jih vpišejo v rodovnik. Vsakih 14 dni se pri njih kontrolira molžnja in vpiše v posebni zapisnik in koncem leta se ugotovi množina mleka, ki ga je dala krava v celem letu. Le od krav z najboljšo mlečnostjo se pustijo biki za pleme, od ostalih krav se pustijo telice, medtem ko se slabe krave izločijo iz rodovnika. S tako odbiro bomo za nekaj let dosegli, da se v posameznih okoliših živina popolnoma

prenovi in temeljito izboljša, ker se izloči vse slabo. To hvaležno četudi dolgotrajno delo naj podpirajo vsi živinorejci, da pridemo čimprej do dobre domače mlečne krave.

Denar

g Vrednost denarja 22. t. m. — V Curihu je dinar notiral 9.12 centimov, je torej v zadnji dobi nekoliko nazadoval. Še mnogo bolj so pa nazadovale tuje valute na ljubljanski borzi. Tako so notirale: 1 angl. funt 274.78 Din, 1 ameriški dolar 56.38 Din, 1 holandski goldinar 22.74 Din, 1 nemška marka 13.41 Din, 1 švicarski frank 10.97 Din, 1 madžar. pengó 9.87 Din, 1 avstrijski šiling 7.94 Din, 1 belgijski belg 7.87 Din, 1 italijanska lira 2.96 Din, 1 francoski frank 2.21 Din, 1 češka krona 1.67 Din.

g Denarni pretresljaj v Avstriji in Nemčiji. Dunajska banka Kreditanstalt je prišla v plačilne težkoče ter izkazuje milijarno izgubo. Vsled tega nenadnega udarca je tudi nemško denar. gospodarstvo zašlo v težkoče. To je najprej izzvalo nezaupanje inozemstva do Nemčije in je potegnilo svoj denar nase. Toda to nezaupanje je zajelo tudi nemške gospodarske in finančne kroge, ki so začeli dvomiti o stalnosti in realnosti nemške politike. Posledice so se pokazale v tem, da je nemški kapital začel bežati v inozemstvo. V malo tednih je Državna banka izgubila za okrog 900 milijonov mark (nad 12 milijard Din) zlata in deviz. To je bil vzrok, da je ta sklenila povišati eskomptno mero od 5 na 7 odstotkov in lombard od 6 do 8 odstotkov. Državni papirji in nekateri zastavni listi so v tečaju tako nazadovali, da nudijo že 10—14 odstotno obrestovanje. Tudi nakupi pravih dolarskih novčanic od strani malih ljudi so v bojazni pred razvrednotenjem nemške marke zavzeli velik obseg. Ta denarni pretresljaj bo imel tudi politične posledice na nemško zunanjo politiko.

Cene

g Indeks cen za maj. Oddelek za gospodarske študije pri Narod. banki je objavil indeks cen v trgovini na debelo za maj t. l. Totalni indeks se je skoro po enoletnem nazadovanju v aprilu prvič zopet dvignil za 0.9 točke na 75.5 in je v maju ostal na 75.4. Dvignil se je pri tem indeks cen rastlinskih proizvodov od 77.6 na 80.5, dočim je indeks cen živalskih proizvodov nadalje od 75.4 na 73.2. Ako primerjamo indeksne cene za april zadnjih let, vidimo, da so od leta 1928 do 1931 nazadovali rastlinski izdelki od 136.9 na 80.5, živalski od 108 na 73.2, industrijski od 101 na 73 in totalni indeks od 109 na 75.4.

g Ljubljanska blagovna borza. Na ljubljanski blagovni borzi se nudi žito v vagonskih dobavah, postavljeno na vsako postajo Slovenije, plačljivo v 30 dneh, po teh-le cenah za 100 kg: pšenica potiska 80 kg po 267.50—270 D., srbobranska 80 kg po 265—267.50 D., okolica Subotice 79/80 kg po 262.50—265 Din, okolica Sombor 79 kg po 252.50—255 Din, baranjska 79 kg po 242.50—245 Din. Koruza baška rešetana po 155—157.50 Din; oves baranjski po 225—230 Din; moka banatska 00 po 375—380 Din, baška 00 po 360—365 Din.

g Lesno tržišče. Zanimanje za tesan les se je v zadnjem času povečalo, in to ne samo za trame po določenih merah in po komadih, temveč tudi za ostale trame. Blago na zalogah je že precej izčrpano, nova produkcija pa je slaba. Povpraševanje je za neparjeno in neobrabiljeno bukove plohe v raznih debelinah. Za hrastovino ni zanimanja. V drvah pričakujejo boljše cene na jesen, v oglju pa so cene še precej trdne.

g Tržišče z jajci. Produkcija je trenutno povsod nekoliko popustila tako da prihaja le malo blaga na trg. Radi tega je kupčijski položaj nekoliko prijaznejši in so cene nekoliko narasle. Jajca se kupujejo po 60 par ko-

mac. Italija kupuje jugoslovanska jajca po 320—325 lir.

g Tržišče z usnjem. Položaj na trgu z usnjem je ostal nespremenjen. Tovarne so polne zalog in čakajo na jesensko sezono. Te dni je država pokupila 40 vagonov usnja, ki ga je dobro plačala. Iz tega bi sledilo, da je jeseni pričakovati povišanja cen usnja in sirovih kož. Cene na trgu so za neobteženo blago sledeče: kruponi I. vrste po 44—50 Din kg, vratovi 28—30 Din, okrajine 23—26 Din, obteženo blago je za 20—30 odstotkov cenejše po izdelavi in zunanji obliki. Nadalje notirajo: boks črni telečji I. 17, II. 15, III. 13, IV. 11 Din; rjavi boks za 1 Din višje, kipsboks pa za 1—2 Din cenejše. Sandalno usnje čreslostrojeno 8—9 Din, sandalete 11—15 Din, gonilna jermena 80 Din kg ali meter po kakovosti, kromovo usnje 70—75 Din za kg.

Živina

g Ljubljanski živalski sejem 17. junija. Zaradi ravnokar vršeče se košnje je bil obisk sejma slab in tudi kupčija se je slabo razvijala. Prignanih in pripeljanih je bilo na ta sejm 113 konj, 38 volov, 38 krav, 20 telet in 163 prašičkov za rejo. Prodanih pa je bilo 20 konj, 21 volov, 16 krav, 7 telet in 105 prašičkov. Cene konj, volov in krav so ostale neizpremenjene, dočim so cene telet padle od 8—10 Din na 7—8 Din za kg žive teže. Nasprotno so se podražili prašički, s katerimi so trgovali po 120 do 150 Din za komad v primeri s 100—200 Din na prejšnjem sejmu.

Mariborski sejem. — Na svinjski sejem, dne 19. t. m. je bilo pripeljanih 194 svinj. Cene so bile sledeče: Mladi prašiči 5—6 tednov stari kom. 50—85 Din, 7—9 tednov 95 do 130, 3—4 mesece 160—250, 5—7 mesecev 350—400, 8—10 mes. 450—500, 1 leto 600—850, 1 kg žive teže Din 7—8, 1 kg mrtve teže 9—10 Din. — Prodanih je bilo 170 svinj.

g Cene mesa na ljubljanskem trgu. Govedina za kg I. vrste 16—18 Din, II. vrste 12—14 Din, III. vrste 8—10 Din, jezik 16—20 Din, vampi 5—10 Din, pljuča 4—8 Din, ledvice 16—18 Din, možgani 20 Din. Teletina 25—35 Din, II. vrste 12—20 Din, jetra 20 do 25 Din, pljuča 16—20 Din. Svinjina 14—25 Din, slanina sveža 12—15 D., prekajena 18—20 Din, mast 15—18 D., gnjat 23—28 Din; kozličje meso po 22 Din.

g Dunajski prašičji sejem. Na trg je bilo pripeljanih 18.433 pršutarjev in 1995 špeharjev, iz Jugoslavije 2965 komadov. Cene za kg žive teže: špeharji najboljši 1.30 šilingov (šiling 8 Din), I. vrste 1.20—1.25, kmečki prašiči 1.15—1.35, pršutarji 1.15—1.60, veleposestniški prašiči so bili cenejši za 5—7 grošev, ostali za 10 grošev, pršutarji pa za 10—15 grošev.

g Dunajski goveji sejem. Na zadnji dunajski sejem je bilo pripeljanih 2774 glav goved, od teh je bilo iz Jugoslavije 48. Cene za kg žive teže so bile: voli Ia 1.50—1.70 šilinga (šiling po 8 Din), I. vrste 1.25—1.45, II. vrste 1.10—1.20 Din, III. vrste 0.85 do 1 šiling, krave I. vrste 0.90—1, II. vrste 0.80—0.85, biki 0.80—1.05, klavna živina 0.50—0.70 šilingov. Cene so se znižale za 5 grošev.

Letina

g Stanje hmeljskih nasadov v Sloveniji. Hmeljarsko društvo v Zalcu poroča, da se stanje hmeljskih nasadov še ni izenačilo, dasi je bilo vreme v zadnjih tednih zelo ugodno. Rastlina se je nadalje lepo razvijala in je v posameznih legah prirastla že čez tri četrte visokosti drogov. O škodljivcih ni kaj slišati. — V novejšem času so se vnovič zmanjšale zaloge letnika 1930. Skoraj vse lepo zeleno blago je razprodano.

g Stanje posevkov v Dravski banovini. Po poročilu kmetijskega ministrstva je stanje posevkov v naši banovini sledeče: zelo dobro so vse vrste žita (te ječmen in oves kažeta do-

bro), sočivje, krmska pesa, lan, hmejj, vinogradi, zgodnje sadje, hruške, deteljšča in travniki; dobro kažejo češplje, jabolka, orehi, pašniki. Vreme v maju je bilo toplo in suho, kar je povoljno vplivalo na razvoj sadja, a nepovoljno na razvoj trave. Vremenske prilike so povoljne za košnjo detelje in trave, nepovoljne pa so bile za oranje za koruzo in proso. Večjih vremenskih in drugih nezdod v maju ni bilo. Stanje živine je povoljno.

g Slaba ameriška žetev. Mednarodni poljedelski urad v Rimu poroča, da so bili 1. junija izgledi za žitno letino v Kanadi, dalje v pšeničnih predelih severnozpadnih držav Unije zelo nepovoljni. Vzrok temu je velikanska suša, ki nastopa v zadnjih tečinah. Prve dni junija so bile sicer zabeležene povoljne padavine v nekaterih krajih Manitobe in Alberte, vendar v veliki centralni coni in tudi na zapadu Manitobe ni bilo dežja. V nekaterih krajih Kanade je suša povzročila nepopravljivo škodo.

Razno

g Obdavčenje kotlov za žganjekuho. Oddelek za davke ministrstva linanc je izdal razpis o načinu obdavčenja kotlov za žganjekuho, ki se izposojajo. Razpis posebno naglašja, da se mora izposojanje smatrati samo tedaj za obrt, ki je podvržena davku, če se res vrši radi obrtnega zasluzka in ne samo od slučaja do slučaja. To se bo presodilo po tem, ali ima lastnik kotla sam dosti sly ali drugega sadja za žganjekuho. Če jih ima, tedaj se izposojanje kotla po normalnih lokalnih prilikah ne smatra za obrt, če pa nima surovin ali če vrši posejevanje v večji meri, tedaj se bo to smatralo za obrt.

g Brezplačen prevoz naseljencev. Kmetijski minister je izdal pravilnik o brezplačnem prevozu naseljencev in njihovega investarja, o načinu plačevanja voznine za prevoz na državnih in privatnih železnicah in ladjah. Ta pravilnik je stopil v veljavo 12. junija.

Posilite naslovnico!

g Nazadovanje tovarnega prometa. Železniško ministrstvo izdaja mesečno podatke o številu natovorjenih vagonov. Iz te statistike je razvidno, da naš tovorni promet zaradi gospodarske depresije v zadnji dobi stalno nazaduje. Že lani je namreč padel na 1.571.040 vagonov nasproti predlanskim 1.700.567 vagonom. Letos pa je bilo v prvem četrtletju natovorjenih le 312.700 vagonov nasproti 331.379 v prvem četrtletju preteklega leta.

g Izvoz v maju 1931. Glasnik zaveda za pospeševanje zunanje trgovine v Belgradu poroča, da je v mesecu maju znašala količina našega izvoza 169.226 ton (aprila 1931 139.385 ton, maja 1930 221.189 ton) in 61.693 komadov (aprila 1931 48.995, maja 1930 pa 393.384 komadov). V primeri z mesecem aprilom se je v maju zmanjšal izvoz pšenice in koruze, narastel pa je iz sezijskih razlogov izvoz lesa in drv. Zmanjšal se je nadalje izvoz jaje, konj in goved, dočim je izvoz prašičev in drobnice narastel.

g Izvoz vina skozi Maribor. V mesecu maju je bilo skozi kontrolno postajo v Mariboru izvoženih 162.187 litrov vina. Glavni del izvoza je šel v Avstrijo, nekaj v Nemčijo, Češkoslovaško in na Holandsko. — Na Češkoslovaško gre iz naše države le malo vina, četudi imamo dovoljen kontingent uvoza na 240.000 hl (letni izvoz znaša pa komaj 30.000 hl). Vzrok temu so predraga naša vina in visoka češka uvozna carina, ki znaša 3.53 D. za liter. Češka domača vina se pa dobijo že po 3—4 Din liter.

g Uvoz kmetijskih potrebščin preko Ljubljane. Potom kontrolne kmetijske postaje v Ljubljani se je maja uvozilo v našo državo 114 in pol vagona lanenega semena, 30 stotov pa ostalih vrst semen. Umetnih gnojil se je uvozilo 9 vagonov po 10.000 kg, sredstev zoper rastlinske škodljivce, to je modre galice in žvepla, 20 in pol vagona iz Italije.

Rahitis pri živini in nieno zdravljenje z vitaminom D

Rahitis — angleška bolezen — je ena izmed zelo pogostih in zelo nevarnih bolezni pri vseh vrstah domače živine, za katero ima velikokrat tako težke posledice, da mnogo živine od nje tudi pogine. Ta bolezen se v dosti slučajev, posebno v svojem začetku, niti ne opazi, pa se radi tega na njo mnogokrat ne polaga posebna važnost, akopram je ravno ona večkrat povod, da so živali za druge težke bolezni, posebno za kužne bolezni zelo dostopne in občutljive. Potrebno je radi tega, da vsak živinorejec dobro pazi na to, ako se pri živini pokažejo znaki rahitisa, da tej bolezni čimprej zastavi pot.

Kakšni so glavni znaki te bolezni in kako se mora zdraviti?

Rahitis se začne navadno že v prvi mladosti in je znak bolezni v tem, da se mladiči nenavadno počasi razvijajo in zaostanejo, tako da postane telo popolnoma uvenelo: nastopa vedno večje pomanjkanje teka, živali nočejo žreti, ali pa samo zelo nerade in prav malo, pri tem pa nastopa driska v precej močni meri. Živali vohljajo in oblizujejo razne predmete, do katerih pridejo, često pokašljejejo, dobe razne izpuščaje po koži, navadno pa jih mučijo tudi krči. Najbolj pa se pokaže rahitis s tem, da ima dotična žival mehke kosti, ne more hoditi, žival postane kruljava. Pokažejo se otekline na kosteh, otekline reber in zglobov ter vdretje prsnih kosti. Pri perutnini pa so posebno dobri znaki te bolezni ti, da samice malo nesejo, jajca pa so slaba in lahka ter imajo zelo slabo lupinjo. Na rahitisu obolela perutnina ima otečene noge, ki so obdane z apneno skorjo. Rahitične živali so zelo podvržene drugim raznim boleznim in tem navadno zelo hitro podležejo, ker jih radi slabega ustroja ne morejo preboleti. Zelo rado pa nastopa s to boleznijo skoraj vselej vnetje zglobov, te živali se ze-

Pošljite naročnino!

lo težko vzdigujejo, težko stoje, se vlečejo po zemlji, ker morejo hoditi le z veliko težavo, se opotekajo in drhte na nogah. V večini slučajev, ako se živali temeljito ne zdravijo, vsled te bolezní zgodaj poginejo.

Nastane sedaj vprašanje, na kakšen način in s katerimi sredstvi naj se pomaga živini, da ozdravi od angleške bolezní, oziroma kaj je treba živini dajati, da se od te bolezní vnaprej obvaruje. To vprašanje je zelo važno in ga bi morali živinorejci kakor tudi vsi oni, ki so poklicani, da pazijo na povzdigo živinoreje, imeti vselej pred očmi, ker samo z omejitvijo te bolezní more postati živinoreja dobičkancosna. Važnejše je, da se posveti temu vprašanju vsaj odslej več pazljivosti, kakor pa da se neprenehoma, posebno od nekaterih strani, hoče rešiti vsako vprašanje s tem, da se priporoča samo vedno nabava fahnih plemenjakov, pozablja pa se na pravilno prehrano živine, ki je glavni pogoj pravihnega napredka v živinorejstvu. Živina, ki je postala radi nepravilnega prehranjevanja zelo slabotna in rahitična, kmalu degenerira in tudi ne pomaga več niti oplemenjevanje z najboljšo pasmo. V takih slučajih pomaga šele pravilno hranjenje s takšnimi krmili, ki vsebujejo dovolj vitaminov in pred vsem najvažnejši vitamin D.

Vitamini so posebne, dušik vsebujoče in za življenje ter pravihn razvoj telesa neobhodno potrebne snovi. Vitamini se nahajajo v rastlinstvu in v živalstvu, ne morejo pa se prištevati niti beljakovinom, niti maščobam, pa tudi ne ogljikovodičnim spojinam. Ako vitamini stalno manjkajo v hrani, tedaj nastopajo pri ljudeh kakor tudi pri živalih razne bolezní: »Beri-Beri«, »Skorbut«, »Pallegra« in »Rahitis«, ki so vse zelo nevarne. Koliko je o vitaminih do sedaj znano, delijo se v štiri vrste in sicer: vitamin A, vitamin B, vitamin C in vitamin D. Ako se uživa stalno hrana, v kateri manjka vitamin B, tedaj na-

stopa »Beri-Beri« bolezen, ako manjka vitamin C, pojavlja se »Skorbut«. Kemična sestavina teh dveh vitaminov je še popolnoma neznana, ve se samo toliko, da se ta dva vitamina nahajata pred vsem v sveži krmi in v sadju, da sta v vodi topljiva in da se pri sušenju in kuhanju dotične hrane v veliki meri uničita.

Veliko važnejša od vitamina B in C, sta vitamina A in D. Vitamin A, ki se imenuje tudi rast pospešujoči vitamin, se nahaja v mleku in v ene vrste ribjem olju in v nekaterih vrstah drugih živalskih maščob. Vitamin D, imenovan tudi antirahitični vitamin, pa se nahaja pred vsem samo v ribjem olju, ki se dobiva od jeter trske (polenovke). Vsa druga vrelna so za ta vitamin D praktično brez pomena. Pa tudi za vitamin A je to olje praktično glavno vrelo. On se sicer nahaja tudi v neposnetem mleku, toda po raziskovanjih prof. Wenda na helsingforski univerzi, vsebuje dobro trskino olje 200- do 300-krat toliko vitamina A kakor sveže maslo. Samo to dejstvo govori več kot dovolj, kakšne velikanske važnosti je vitamin A za prehrano in okrepljenje mlade slabotne živine.

Najvažnejši vitamin D pa se nahaja, kakor je že zgoraj omenjeno, praktično samo v trskinem olju. Zelo malo se ga nahaja tudi v jajčnem rumenjaku. Trska (polenovka) je namreč riba, ki se preživlja od malih morskih živalic, ki se hranijo z morskimi algami. Alge so morske rastline, ki uspevajo pred vsem samo na onih mestih morskega dna, kamor prodirajo ultravijoličasti solnčni žarki, ki so edini izvor vitamina D. Ta vitamin tedaj nastane najprvo v morskih algah, ki jih uživajo morske živalice, ki služijo za hrano trski. Od trske na ta način sprejeti vitamin D se nabira v njenih jetrih. Iz trskinih jeter se dobiva olje, ki se imenuje v zdravilstvu oleum jecoris aselli, to je olje iz trskinih jeter. Izredno ugodno je, da se v trskinem olju nahajata oba

važnejša vitamina A in D, a poleg tega pa vsebuje to važno olje tudi male količine joda in broma, kar njegovo vrednost za zdravilne svrhe še povečuje.

Vitamin D je ono sredstvo, s katerim je mogoče zgraviti zahrbtno bolezen rahitis in samo ž njim se more obvarovati živina od te bolezni in njenih težkih posledic.

Zapomniti pa si je treba, da nima vsako ribje olje, ki ga je veliko vrst, vitaminov, posebno pa ne vitamina D, temveč samo zgoraj navedeno trskino olje. Značilno pa je, da tudi vsako trskino olje nima enako veliko vitaminov A in D. Te vitamine ima samo ono olje, ki se dobiva naravnim potom in ne potom ekstrakcije. To se mora znati vsled tega, da se uporablja samo ono olje, za katerega dobaviteelj jamči, da je olje na vitaminih bogato, ker samo v tem slučaju ima olje za živino veliko vrednost. Oleum jecoris se ne rabi v živinorejske namene radi tega, da bi se ž njim pomnožila mast, temveč zato, da pridejo iz njega v živalski organizem vitamini A in D, posebno vitamin D, ki ga v drugih krmilih ni. Vsakdor, ki se bavi z živinorejo, je lahko opazil, da imajo na primer posebno prašiči, ki so zelo spītani, zelo slabe in drobne kosti. Sporedno z nedostalki v razvoju kosti, to je z nepravilnim pretvarjanjem apnenih in fosfornih snovi, pa gredo razne bolezni: nagnenje k hromosti in občutljiva podvržljivost za razne bolezni, pa se more radi tega lahko trditi, da je vitamin A, predvsem pa vitamin D izredno predodvračujoče — preventivno — sredstvo proti raznim, posebno proti kužnim boleznim.

Ožē davno se je privedvalo v slučaju nepravilnega razvoja kosti krmilom fosforovo apno. Pokazalo pa se je, da fosforovo apno ne zadostuje, ker žival mnogokrat ne more pretvoriti fosforovega apna, temveč se to zopet izloči z blatom iz telesa. Kako in koliko se pretvori fosforovega apna, to

zavisi samo od vitamina D, pa se lahko z gotovostjo trdi, da je polaganje fosforovega apna v tej ali oni obliki sploh nepotrebno, ako se pridaje hrani dovolj vitamina D v olju, ker je živalski organizem v stanju, da s pomočjo danega mu vitamina D izkoristi v polni meri naravno apno in fosfor, ki se nahaja v navadnih krmilih. Z ozirom na to so dodatki ki hrani v obliki raznih preparatov, ki se od strani prodajalcev, da celo od raznih strokovnjakov toliko hvallijo, brez vsakega pomena, da celo ribja moka in posebno pa ribje kosti so z ozirom na visoko ceno brez pomena, ker one snovi, ki se nahajajo v njih, se nahajajo v dovoljni meri tudi v večini navadnih krmil, ki pa so daleko cenejša. Ribja moka in pa ribje kosti imajo pomen samo v onih krajih, kjer se izdelujejo in kjer primanjkuje navadnih krmil posebno žita. V raznih praških in toliko hvallenih raznih preparatih pa vitamina D ni in so tedaj brez vsakega pomena za živinorejo. To je dejstvo, preko katerega se ne more!

Na kakšen način spravimo tedaj antirahitični vitamin D v krmila? Ker se ta vitamin nahaja samo v trskinem olju, je najpripravnejše, da se to olje primeša v gotovi količini, za kar obstoje že praktična in preizkušena navodila navadni hrani, ki se polaga živini. To olje je zelo lahko prebavljivo in je z ozirom nato od velikanske važnosti na tok prebave same. Poudarja se ponovno, da se sme rabiti zato samo posebno izbrano ribje olje, ki se predno pride v promet, natančno razišče na dovoljno količino vitaminov A in D. Pri nas se dobi te vrste olje pod imenom »Težakovo olje za živino«, ki je v teku zadnjih dveh let preizkušeno in priznano od več učnih zavodov in tudi od naše veterinarske fakultete v Zagrebu.

(Dalje.)